

ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว: กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2

วิลาสินี ชูทอง*

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข**

ยุภาพร ยุภาศ***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบตัดขวางที่วิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือ นายกหรือตัวแทนนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุ และสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว ได้แก่ ปัจจัยลักษณะแบบตอปรับกับสถานการณ์ และปัจจัยลักษณะแบบถูกบังคับ อย่างมีนัยสำคัญ

2) ปัจจัยลักษณะความร่วมมือแบบตอปรับกับสถานการณ์มีผลต่อการเกิดความร่วมมือฯ ระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.82 ขณะที่ปัจจัยลักษณะความร่วมมือแบบถูกบังคับมีผลต่อการพัฒนาข้าวในระดับน้อยที่ค่าเฉลี่ย 2.56 ทั้งนี้ โดยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาข้าวอยู่ในระดับน้อยที่ค่าเฉลี่ย 1.81 ซึ่งส่วนใหญ่จะมีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการผลิตมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 2.10

คำสำคัญ: ความร่วมมือทางการบริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนาข้าว

* สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อีเมล: wikasaa@gmail.com

** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อีเมล: somsri4@kku.ac.th

*** คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: yupaporn.yu@rmu.ac.th

Administrative Collaboration Factors for Rice Development: A Case Study of a Local Administration Organization in the Upper Central Region Provinces 2

Wilasinee Choothong*

Somsak Srisontisuk**

Yupaporn Yupas***

Abstract

This cross-sectional research study investigated the factors behind administrative collaboration for rice development in the Upper-Central Region 2. This study was based on a quantitative research methodology and data collection was done using a set of questionnaires with 140 respondents. The collected data were analyzed using descriptive statistics and multiple linear regression. The results were as follows: first, the factors that affected rice development with statistical significance are reactive management and abstinence; second, responsive cooperation with the situation had a moderate influence (mean score 2.82) on cooperation levels; and third, forced cooperation had low influence (mean score 2.56) on rice development. Overall, local government organizations have been engaged in rice development at a low level (mean score 1.81), mostly playing a role in promoting the production process (mean score 2.10).

Keywords: Administrative collaboration, local administrative organization, rice development

---

* Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University.

E-mail: wikasaa@gmail.com

** Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University.

E-mail: somsr4@kku.ac.th

*** Faculty of Politics and Public Administration, Mahasarakham Rajabhat University.

E-mail: yupaporn.yu@rmu.ac.th

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดบริการสาธารณะตามสภาพปัญหาในระดับพื้นที่ตามกฎหมาย อีกทั้งยังมีส่วนสำคัญในการเสริมหนุนให้ภารกิจของหน่วยงานกลางเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในอีกทางหนึ่ง และกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมาองค์กรฯ ได้มีบทบาทในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะการอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรอันมีลักษณะของการเป็นเครือข่ายความร่วมมือ การเป็นพันธมิตร และหรือการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประเด็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ขององค์กรตามบริบทของประเทศไทย คงปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของเกษตรกรรมโดยเฉพาะข้าว เพราะข้าวคือ วัฒนธรรมทางวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยมาช้านาน และเป็นสินค้าเกษตรส่งออกสำคัญอันดับ 1 ของประเทศไทย (Thai Rice Exporters Association, 2017: 1) แต่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวกลับมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีนัก อันสังเกตได้จากรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำอยู่ในเขตเส้นความยากจน ภาวะหนี้สินต่อครัวเรือนที่สูงขึ้น และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 อันประกอบด้วย 4 จังหวัดคือ 1.ชัยนาท 2.สิงห์บุรี 3.ลพบุรี และ 4.อ่างทอง นับเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าวที่มากที่สุดในประเทศทั้งยังมีผลผลิตเฉลี่ยสูงที่สุดถึง 700-800 กิโลกรัม/ไร่: 1 การผลิต เนื่องจากมากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตชลประทานบนพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาและป่าสักจึงทำให้พื้นที่นี้มีศักยภาพในการผลิตสูง ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีระบบการคมนาคมขนส่งที่เป็นผลดีต่อการเชื่อมโยงและกระจายสินค้าทางการเกษตร เพราะตั้งอยู่บน 2 ฝั่งถนนสายเอเชียที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่น ๆ รวมถึงเมืองหลวงของประเทศ (Office of the Permanent Secretary for Interior, 2016: 1-3; Office of Strategy Management Upper Central Province Group 2, 2016: 1, 87-88, 89-91) แต่ขณะเดียวกัน ด้วยความพร้อมในด้านต่าง ๆ กลับพบปัญหาใหญ่คือ คุณภาพชีวิตของเกษตรกรต่ำอันเกิดจากวิกฤติทางรายได้ที่เป็นประเด็นท้าทายทางการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาการทำมาหากินของประชาชนในพื้นที่ (National Statistical Office, 2016; Office of Agricultural Economics, 2014) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งอธิบายปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารเพื่อการพัฒนาข้าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันจะมีส่วนในการผลักดันให้เกิดมิติใหม่ของการบริหารเพื่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกรไทย ซึ่งผู้เขียนเลือกกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 เป็นพื้นที่ศึกษาเนื่องจากมีศักยภาพทางการผลิตข้าวมากที่สุด อีกทั้งปัญหาการประกอบอาชีพยังปรากฏเด่นชัดมากที่สุดเช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2

สมมติฐานการวิจัย

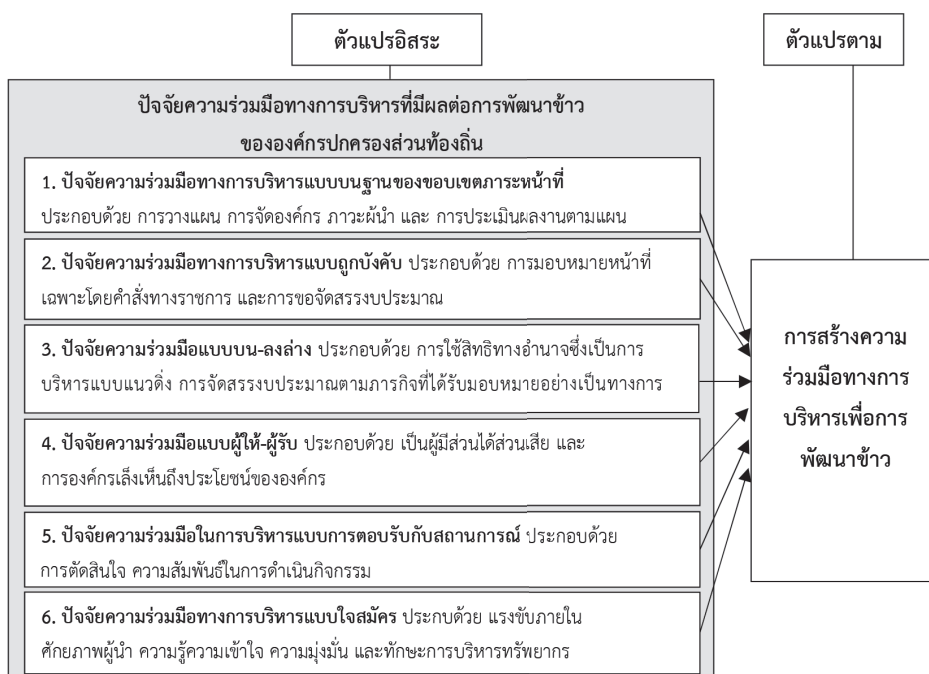
การทดสอบสมมติฐานของตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารแบบบนฐานของขอบเขตภาระหน้าที่ (Jurisdiction-Based Management) มีผลต่อการพัฒนาข้าว
2. ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารแบบถุกบังคับ (Abstinence) มีผลต่อการพัฒนาข้าว
3. ปัจจัยความร่วมมือแบบบน-ลงล่าง (Top-Down) มีผลต่อการพัฒนาข้าว
4. ปัจจัยความร่วมมือแบบผู้ให้-ผู้รับ (Donor-Recipient) มีผลต่อการพัฒนาข้าว
5. ปัจจัยความร่วมมือการบริหารแบบตอบรับกับสถานการณ์ (Reactive Management) มีผลต่อการพัฒนาข้าว
6. ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารแบบใจสมัคร (Contented Management) มีผลต่อการพัฒนาข้าว

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 นี้ มีขอบเขตการวิจัยครอบคลุมตัวแปร ตัวแปรอิสระ ดังนี้ 1. ปัจจัยความร่วมมือบนฐานของขอบเขตภาระหน้าที่ 2. ปัจจัยความร่วมมือแบบถุกบังคับ 3. ปัจจัยความร่วมมือแบบบนลงล่าง 4. ปัจจัยความร่วมมือแบบผู้ให้-ผู้รับ 5. ปัจจัยความร่วมมือแบบตอบรับกับสถานการณ์ และ 6. ปัจจัยความร่วมมือแบบใจสมัคร ตัวแปรตามคือ การพัฒนาข้าว อันหมายรวมถึง การพัฒนากระบวนการผลิต การแปรรูป และการพัฒนาศักยภาพทางการตลาดในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 อันประกอบด้วย 1. ชัยนาท 2. สิงห์บุรี 3. อ่างทอง และ 4. ลพบุรี ดังภาพที่ 1

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย 1. แนวคิดความร่วมมือทางการบริหาร 2. แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3. แนวคิดการพัฒนาข้าว ดังรายละเอียด

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: Agranoff และ McGuire (2003: 43-66) Sukhothai Thammathirat Open University (2013: 46) Ladavalya Na Ayuthya (2008: 51) Serirat และคณะ (1999: 438-452)

แนวคิดความร่วมมือทางการบริหาร

การทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรนอกจากจะเป็นการบูรณาการทำงาน การสร้างการมีส่วนร่วมในเครือข่ายการทำงาน และยังเป็นการผลักดันให้เกิดการปรับปรุงวิธีการทำงาน รวมถึงเป็นการสร้างการสื่อสารที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างองค์กร อีกทั้งยังก่อให้เกิดการเชื่อมโยงทรัพยากรทางการบริหารในอีกทางหนึ่งด้วย (Wiboonsakchai, 2012: 12) ดังนั้น การขับเคลื่อนการบริหารงานเพื่อการดำเนินการร่วมกันทางการบริหารในแนวทางต่าง ๆ จึงกลายมาเป็นกรอบทางการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (Morse, 2011: 953) ที่หลายองค์กรให้ความสนใจเพราะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพทางการบริหารงานภาครัฐ Agranoff และ McGuire (2003: 1-6) เรียกลักษณะการทำงานเช่นนี้ว่า “ความร่วมมือ” หรือ “Collaboration” ซึ่งหมายถึง การทำงานร่วมกันที่เป็นความสัมพันธ์แบบเจาะจงที่ออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างหรือร่วมค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีข้อจำกัด เช่น ความรู้ เวลา เงิน การแข่งขันและภูมิปัญญาโดยไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นผลจากความสำเร็จขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ Grudinschi และคณะ (2013: 3) Bedwell และคณะ (2012 cited in Gardner & Valentine, 2015: 213) และ Bryson และคณะ (2015: 648) ส่วนคำว่า การบริหาร ตามรากศัพท์ของพจนานุกรม Cambridge Advanced Learner’s Dictionary (2013: 334) หมายถึง การจัดเตรียมงาน

หรือภารกิจที่จำเป็นในการควบคุมการดำเนินงานตามแผนหรือองค์กร นอกจากนี้ Ladavalya Na Ayuthya (2008: 9) ได้ให้คำนิยาม “การบริหาร” ว่าหมายถึง การจัดการคน เงิน งาน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อนำมาใช้ให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ Leelakitpaisarn (2005: 4) อย่างไรก็ตาม Shafritz และ Hyde (1992: 13) ได้ขยายว่า การบริหารนั้นคือ ภาระหน้าที่ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งอันเป็นความรับผิดชอบของรัฐที่จะต้องบริหารตามนโยบาย เช่นเดียวกับ Chavalitthamrong (2007: 2) ทั้งนี้ เพื่ออำนาจการให้เกิดกิจกรรมตามแผนหรือนโยบายที่ได้กำหนดไว้ จากคำนิยามผู้วิจัยจึงให้คำนิยามของคำว่า “ความร่วมมือทางการบริหาร” ในงานเขียนชิ้นนี้โดยอ้างอิงจากนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นว่าหมายถึง “การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมมือกับองค์กรเดียวกันหรือองค์กรอื่นในการประสานเชื่อมโยงทรัพยากรทางการบริหารระหว่างองค์กรเพื่อการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ที่ไม่สามารถกระทำได้ด้วยองค์กรเพียงองค์กรเดียว แต่ต้องอาศัยตัวแสดงจากหลายส่วนมารวมกันโดยไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นผลจากความสำเร็จขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง

ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหาร

การศึกษาปัจจัยความร่วมมือครั้งนี้เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การวิจัย ผู้วิจัยจึงนำความร่วมมือทางการบริหารของ Agranoff และ McGuire (2003: 43-66) มาเป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรอันเป็นปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย 6 ปัจจัยของความร่วมมือทางการบริหาร อันได้แก่ 1. ความร่วมมือทางการบริหารบนฐานของขอบเขตภาระหน้าที่ (Jurisdiction-based management) ซึ่งเกิดจากการที่องค์กรตระหนักถึงการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ 2. ความร่วมมือทางการบริหารแบบถุกบังคับ (Abstinence) อันเป็นความร่วมมือที่เกิดจากปฏิเสธความร่วมมือกับองค์กรอื่น ดังนั้นจึงต้องออกคำสั่งหรือมอบหมายในลักษณะเป็นทางการ 3. ความร่วมมือทางการบริหารแบบบน-ลงล่าง (Top-Down) เป็นการที่องค์กรเล็กยอมจำนนต่อองค์กรที่มีอำนาจเหนือกว่า โดยมีทิศทางการการสร้างความร่วมมือผ่านนโยบายขององค์กรหลัก 4. ความร่วมมือทางการบริหารแบบผู้ให้-ผู้รับ (Donor-Recipient) เป็นการค้นหาวิธีการที่นำไปสู่การพัฒนาขอบเขตหน้าที่ ความรับผิดชอบโดยอาศัยความร่วมมือระหว่าง 2 องค์กร 5. ความร่วมมือในการบริหารแบบตอบรับกับสถานการณ์ (Reactive management) เป็นการดำเนินงานความร่วมมือแบบไม่มีข้อผูกมัด ไม่มีทิศทางที่ชัดเจนของตนเอง สม่ครใจเข้าร่วมโดยพิจารณาประโยชน์ที่จะได้ภายใต้การใช้ระยะเวลาที่น้อยที่สุดและไม่สูญเสียหรือสูญเสีย (งบประมาณและเสียงาน) น้อยที่สุด 6. ความร่วมมือทางการบริหารแบบใจสมัคร (Contented management) เป็นความพร้อมขององค์กรที่มีความกล้าหาญที่จะพัฒนาความร่วมมืออย่างเข้มแข็ง และเลือกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความพอใจ มุ่งมั่น และสนใจที่จะพัฒนาภารกิจขององค์กร

แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดระเบียบการปกครองของประเทศที่มีอุดมการณ์ของระบอบประชาธิปไตยคือ หลักการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น และเพื่อเป็นองค์กรหลักของการขับเคลื่อนอุดมการณ์ประชาธิปไตย คำว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และการนิยามของนักวิชาการด้านการบริหาร หมายถึง องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับกระจายอำนาจบางส่วนมาเพื่อดำเนินการบริหารท้องถิ่นของตนเองอย่างอิสระเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่และการบริหารเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ซึ่งภารกิจหน้าที่ของท้องถิ่นโดยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นบริการสาธารณะเพื่อมุ่งสนองต่อความต้องการและความจำเป็นของประชาชนเป็นการทั่วไป หรือประโยชน์สุขของประชาชน แต่ในการจัดทำบริการสาธารณะไม่จำเป็นที่ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจะต้องเป็นผู้จัดทำเพียงองค์กรเดียว แต่อาจจะทำในรูปของการร่วมกันจัดทำบริการสาธารณะก็ได้ Luangprapat (2004: 17-23) กล่าวว่า ปัจจุบันภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมหรือบริการสาธารณะต่าง ๆ ได้กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1.หน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำ หมายถึง ภารกิจที่ต้องทำและจัดให้มีในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง และ 2.หน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะทำ หมายถึง กลุ่มภารกิจที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ทำได้ หากมีความพร้อมและมีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการ

แนวคิดการพัฒนาข้าว

การพัฒนาข้าวเมืองค้อประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการคือ 1.ตัวเกษตรกร 2.ที่ดิน 3.กระบวนการผลิต และ 4.การจัดการในเชิงธุรกิจ ซึ่งทุกองค์ประกอบอยู่ภายใต้โครงสร้างการพัฒนาที่ประกอบด้วย ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ต้นน้ำ อันหมายถึง กระบวนการผลิตซึ่งเริ่มจากการลงมือเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว โดยมีชาวนาเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมหลัก กลางน้ำ หมายถึง การรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อนำไปสีแปร ดังนั้น ในส่วนนี้ โรงสีจึงมีความสำคัญในการแปรรูปจากผู้ผลิตเป็นสินค้าเพื่อขายให้แก่ผู้บริโภคโดยอาศัยกลไกทางการตลาด นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึง การแปรรูปในลักษณะของวิสาหกิจชุมชนด้วย ส่วนปลายน้ำ หมายถึง กระบวนการทางการตลาดและการจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังผู้บริโภค (Office of The Commission 1, Industrial Commission, 2017: 5-10)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารเพื่อการพัฒนาข้าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ Wiboonsakchai (2012) ศึกษาความร่วมมือพบว่าความร่วมมือเกิดขึ้นต้องอาศัยหลักการประสานงาน และการทำข้อตกลง รวมถึงการกำหนดโครงสร้างที่มีลักษณะยืดหยุ่น นอกจากนี้ Boossabong และคณะ (2017: 1-10, 132) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือพบว่า การเป็นพันธมิตรกันขององค์กรมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ ซึ่ง Arkomkong (2007) ค้นพบข้อสนับสนุนในประเด็นดังกล่าวว่า ความสามารถในการบริหารงานและความสนใจของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ต่อการสร้างความร่วมมือ ทั้งนี้ Nawakura (2011) พบว่าระดับความจำเป็นในการร่วมมือมีความสัมพันธ์ต่อการบริหาร และ Chopyot (2016) พบว่าความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ยังเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ความร่วมมือนั้นสำเร็จ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประเภทของงานวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย หน่วยวิเคราะห์ในการการวิจัยครั้งนี้คือ องค์กร ดังนั้นประชากรที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยจึงคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฯ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีปริมาณผลผลิตข้าวต่อไร่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคกลางคือ ที่ระดับค่าเฉลี่ย 585 กิโลกรัมต่อไร่ จำนวน 220 องค์กร และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ทั้งนี้ เนื่องจากองค์กรที่ศึกษามีลักษณะเป็นเอกพันธ์ โดยองค์กร 220 แห่งจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 องค์กร (Prachanban, 2009: 117) ซึ่งในแต่ละองค์กรนายกหรือตัวแทนนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัยซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert Scale ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นด้วยตนเองตามกรอบที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนของการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือ 2) กำหนดกรอบประเด็นเนื้อหาในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ครอบคลุมตัวแปรศึกษาตามคำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ 3) นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ด้วยการหาดัชนีชี้วัดรายข้อที่เรียกว่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไข 4) นำแนวคำถามไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายของประเทศไทยที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง โดยงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพื้นที่ทดลอง ทั้งนี้ การวัดความเชื่อถือได้ในด้านความสอดคล้องกันของมาตรวัดของแบบสอบถามในงานซึ่งในงานวิจัยนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค = 0.993 5) ดำเนินการปรับข้อคำถามที่คลุมเครือหรือมีความซ้ำซ้อนจากนั้นนำไปทดลองใช้ในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง และลพบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1.ประสานเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการขององค์กรทั้งหมดที่จะทำการวิจัย 2.นำส่งเอกสารจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นและแบบสอบถามเพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากองค์กรพร้อมทั้งเขียนชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3.รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ 4.นำข้อมูลที่ได้นำประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสถิติในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 5.ผลการวิเคราะห์จะถูกนำมาแปลความหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอข้อมูลด้วยตาราง หรือรูปแบบอื่นที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis) และสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อค้นหาค่าประกอบของปัจจัยความร่วมมือฯ ที่จะมีส่วนต่อการพัฒนาข้าว โดยผู้วิจัยแบ่งระดับอิทธิพลออกเป็น 5 ระดับ และกำหนดคะแนน ดังนี้คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) ตามลำดับ ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลคะแนนดังนี้

4.21-5.00 หมายถึง ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว อยู่ระดับมากที่สุด

3.41-4.20 หมายถึง ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว อยู่ระดับมาก

2.61-3.40 หมายถึง ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว อยู่ระดับปานกลาง

1.81-2.60 หมายถึง ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว อยู่ระดับน้อย

1.00-1.80 หมายถึง ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว อยู่ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1. ข้อมูลทั่วไปขององค์กร ผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และ 2. ข้อมูลปัจจัยความร่วมมือ ซึ่งผู้วิจัยใช้สถิติการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis) และสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังตาราง 1-5

ตารางที่ 1. ข้อมูลทั่วไปขององค์กร

ลำดับ	ปัจจัยด้านองค์กร	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเภทขององค์กร			
1.1	เทศบาล	56	35.7
1.2	องค์การบริหารส่วนตำบล	101	64.3
รวม		157	100.0
2. สถานที่ตั้ง			
2.1	ชัยนาท	48	30.6
2.2	สิงห์บุรี	35	22.3
2.3	ลพบุรี	42	26.8
2.4	อ่างทอง	32	20.4
รวม		157	100.0
3. วาระการดำรงตำแหน่งของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น			
3.1	วาระที่ 1	40	25.5
3.2	วาระที่ 2	86	54.8
3.3	อื่น ๆ	31	19.7
รวม		157	100.0

จากตาราง พบว่ากลุ่มองค์กรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 64.3 และเทศบาลร้อยละ 35.7 ตามลำดับ องค์กรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในจังหวัดชัยนาท ร้อยละ 30.6 จังหวัดลพบุรี ร้อยละ 26.8 จังหวัดสิงห์บุรี ร้อยละ 22.3 และอ่างทอง ร้อยละ 20.4 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการดำรงตำแหน่งของนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องเป็นวาระที่ 2 ร้อยละ 54.8 และวาระที่ 1 ร้อยละ 25.5 และอื่น ๆ ร้อยละ 19.7 ตามลำดับ จากจำนวนองค์กรผู้ตอบแบบสอบถาม 157 องค์กร

ตารางที่ 2. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารฯ

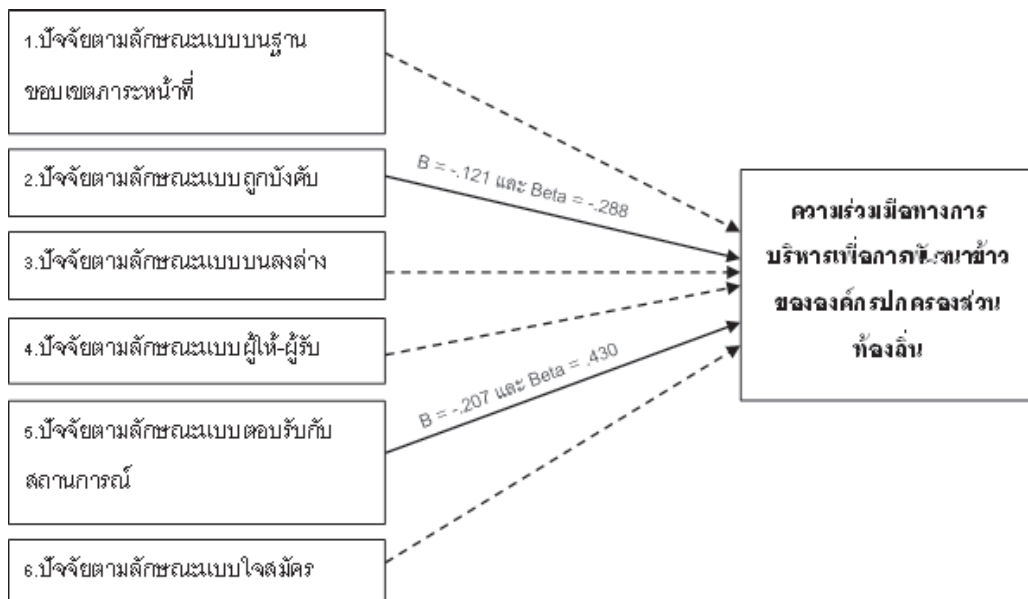
ลำดับ	ตัวแปร	B	S.E.	Beta	Sig.
1	ปัจจัยตามลักษณะแบบขนานขอบเขตภาระหน้าที่	.050	.060	.118	.402
2	ปัจจัยลักษณะแบบถูกบังคับ	-.121	.060	-.288	.044
3	ปัจจัยลักษณะแบบบนลงล่าง	-.010	.058	-.025	.861
4	ปัจจัยลักษณะแบบผู้ให้-ผู้รับ	.018	.046	.042	.703
5	ปัจจัยลักษณะแบบตอบรับกับสถานการณ์	.207	.056	.430	.000
6	ปัจจัยลักษณะแบบใจสมัคร	.067	.056	.148	.237
R ² = .269		SEE = .344	F = 9.203	sig = .000	

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปร (R²) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือทางการบริหารฯ ได้ร้อยละ 26.9 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ .344 ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวแปรทั้ง 6 ตัว กล่าวได้ว่า แต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ (F) ต่อตัวแปรตามแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig) .000 โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือทางการบริหารฯ มีอยู่ด้วยกัน 2 ปัจจัยคือ 1. ปัจจัยลักษณะแบบตอบรับกับสถานการณ์ และ 2. ปัจจัยลักษณะแบบถูกบังคับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อความร่วมมือทางการบริหารฯ มีด้วยกัน 4 ปัจจัยคือ 1. ปัจจัยตามลักษณะแบบบนลงล่าง 2. ปัจจัยลักษณะแบบผู้ให้-ผู้รับ 3. ปัจจัยลักษณะแบบขนานขอบเขตภาระหน้าที่ และ 4. ปัจจัยลักษณะแบบใจสมัครอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาสมมติฐานการวิจัยพบว่า สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารแบบขนานของขอบเขตภาระหน้าที่ (Jurisdiction-Based management) ไม่มีอำนาจในการทำนายความร่วมมือทางการบริหารมีผลต่อการพัฒนาข่าว สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารแบบถูกบังคับ (Abstinence) มีอำนาจในการทำนายความร่วมมือทางการบริหารมีผลต่อการพัฒนาข่าว สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยความร่วมมือแบบบน-ลงล่าง (Top-Down) ไม่มีอำนาจในการทำนายความร่วมมือทางการบริหารมีผลต่อการพัฒนาข่าว สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยความร่วมมือแบบผู้ให้-ผู้รับ (Donor-Recipient) ไม่มีอำนาจ

ในการทำนายความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารแบบตอบรับกับสถานการณ์ (Reactive management) อำนาจในการทำนายความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าวได้ดีที่สุด และสมมติฐานที่ 6 ปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารแบบใจสมัคร (Contented management) ไม่มีอำนาจในการทำนายความร่วมมือทางการบริหารที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว ปรากฏดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2. ตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาข้าว
หมายเหตุ : เส้นประ หมายถึง ไม่มีอำนาจในการทำนาย

ตัวแปรอิสระที่มีเส้นความสัมพันธ์ในลักษณะเส้นทึบ 2 ตัวแปร ดังภาพ 2 คือ ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยตามลักษณะแบบถูกบังคับ และปัจจัยที่ 5 ปัจจัยตามลักษณะแบบตอบรับกับสถานการณ์ มีนัยสำคัญในการทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาข้าว ส่วนปัจจัยที่ 1, 3, 4, และ 6 ตามเส้นความสัมพันธ์ในลักษณะเส้นประ ทั้ง 4 ปัจจัยนี้ ไม่มีอำนาจในการทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาข้าว

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารฯ เพื่อทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาข้าว ในส่วนต่อไปผู้วิจัยนำเสนอในส่วนของประกอบของปัจจัยความร่วมมือฯที่จะมีผลต่อการพัฒนาข้าว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3. ปัจจัยความร่วมมือแบบตอบรับกับสถานการณ์ที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว

ลำดับ	ลักษณะความร่วมมือแบบตอบรับกับสถานการณ์	$\bar{x}$	s.d.	ระดับการส่งผล
1	ผู้บริหารให้ความสนใจต่อการสร้างความร่วมมือฯ	3.45	1.059	มาก
2	ผู้บริหารเล็งเห็นถึงประโยชน์/ความจำเป็นขององค์กรในการร่วมกิจกรรมฯ กับองค์กรอื่น	3.82	1.134	มาก
3	การร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมฯ กับองค์กรอื่น	2.84	1.227	ปานกลาง
4	การพึ่งพาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ขององค์กรอื่นในการจัดกิจกรรมการพัฒนาข้าว	2.39	.998	น้อย
5	การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับองค์กรอื่น	2.57	.969	น้อย
6	การมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมโครงการพัฒนาข้าว	2.36	1.075	น้อย
7	การร่วมเป็นคณะกรรมการฯ กับองค์กรอื่น	2.32	1.189	น้อย
	รวม	2.82	.823	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่าลักษณะความร่วมมือแบบตอบรับกับสถานการณ์มีผลต่อการเกิดความร่วมมือฯ ระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.82 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลักษณะความร่วมมือแบบตอบรับกับสถานการณ์พบว่า การที่ผู้บริหารเล็งเห็นถึงประโยชน์หรือความจำเป็นจะส่งผลให้เกิดระดับความร่วมมือฯ มาก ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.82 รองลงมาคือ การที่ผู้บริหารให้ความสนใจต่อการสร้างความร่วมมือฯ ส่งผลให้เกิดระดับความร่วมมือมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.45 และการที่องค์กรได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมฯ ส่งผลให้เกิดระดับความร่วมมือฯ ปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.84 ตามลำดับ

ตารางที่ 4. ปัจจัยความร่วมมือแบบถูกบังคับที่มีผลต่อการพัฒนาข้าว

ลำดับ	ลักษณะความร่วมมือแบบถูกบังคับ	$\bar{x}$	s.d.	ระดับการส่งผล
-------	-------------------------------	-----------	------	---------------

1	การทำกิจกรรมการพัฒนาข้าวร่วมกับองค์กรอื่นโดยได้รับนโยบายจากองค์กรในระดับที่สูงกว่า	3.06	1.130	ปานกลาง
2	การที่องค์กรได้รับมอบหมายให้ร่วมกิจกรรมฯ	2.89	1.152	ปานกลาง
3	การมีคำสั่งให้องค์กรดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่น	2.89	1.294	ปานกลาง
4	การที่องค์กรได้รับอำนาจให้สั่งการเพื่อดำเนินการกิจกรรมการพัฒนาข้าวร่วมกับองค์กรอื่น	2.62	1.288	ปานกลาง
5	การแต่งตั้งให้บุคลากรมีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมฯร่วมกับองค์กรอื่น	2.83	1.310	ปานกลาง
6	การจัดให้มีองค์กรพี่เลี้ยงช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาข้าวร่วมกับองค์กรอื่น	2.01	1.044	น้อย
7	การกำหนดให้องค์กรร่วมจัดทำรายงานฯกับองค์กรอื่น	2.02	.964	น้อย
8	การกำหนดให้องค์กรมีการลงนามข้อตกลงร่วมกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาข้าว	2.15	1.049	น้อย
	รวม	2.56	.943	น้อย

จากตารางที่ 4 พบว่าลักษณะความร่วมมือแบบถูกบังคับมีผลต่อการพัฒนาข้าวในระดับน้อยที่ค่าเฉลี่ย 2.56 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การร่วมทำกิจกรรมฯ โดยได้รับนโยบายจากองค์กรในระดับที่สูงกว่าส่งผลให้เกิดความร่วมมือฯ ในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.06 รองลงมาคือ การได้รับมอบหมายให้ร่วมดำเนินกิจกรรมฯ และการมีคำสั่งให้องค์กรดำเนินกิจกรรมฯ ร่วมกับองค์กรอื่น ส่งผลให้เกิดความร่วมมือฯ ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ที่ค่าเฉลี่ย 2.89 หากพิจารณาปัจจัยความร่วมมือที่ส่งผลน้อยที่สุดคือ การจัดให้มีองค์กรพี่เลี้ยงช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมฯ ที่ค่าเฉลี่ยเพียง 2.01

ตารางที่ 5. กิจกรรมการพัฒนาข้าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลำดับ	การพัฒนาข้าว	$\bar{x}$	s.d.	ระดับ
1	ด้านการส่งเสริมกระบวนการผลิต	2.10	.544	น้อย
2	ด้านการส่งเสริมการแปรรูป	1.50	.418	น้อยที่สุด
3	ด้านการส่งเสริมการตลาด	1.74	.474	น้อย
	รวม	1.81	.395	น้อย

จากตารางที่ 5 พบว่าในภาพรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกิจกรรมการพัฒนาข้าวอยู่ในระดับน้อยที่ค่าเฉลี่ย 1.81 เมื่อพิจารณาด้านของการพัฒนาข้าวพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทการพัฒนาข้าวในมิติของการส่งเสริมกระบวนการผลิตมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่ค่าเฉลี่ย 2.10 รองลงมาคือด้านการส่งเสริมการตลาดซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาข้าวในน้อย ที่ค่าเฉลี่ย 1.74 และด้านการส่งเสริมการแปรรูป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทอยู่ในระดับน้อยที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 1.50 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในส่วนของข้อเสนอแนะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอที่น่าสนใจ และเพื่อประโยชน์แห่งการวิจัยในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะจัดกลุ่มของเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญคือ 1. ความร่วมมือระหว่างองค์กร 2. ความต้องการในสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ 3. ภาพอนาคตที่จะเกิดประโยชน์กับพื้นที่ ซึ่งทั้งหมดนี้ถูกนำเสนอในรูปของตารางสรุปและอธิบายพร้อมยกบางประโยคในบางช่วงบางตอนของข้อเสนอแนะมาประกอบการอธิบาย รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6. ข้อเสนอต่อการสร้างความร่วมมือ

ประเด็น	ชัยนาท	สิงห์บุรี	ลพบุรี	อ่างทอง
1. ความร่วมมือระหว่างองค์กร	✓	✓	✓	✓
2. ความต้องการในสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ	✓	✓	-	-
3. ภาพอนาคตที่จะเกิดประโยชน์กับพื้นที่	✓		✓	

จากข้อเสนอแนะดังตารางที่ 6 สามารถอธิบายเป็นรายประเด็น ได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความร่วมมือระหว่างองค์กรพบว่า ทุกจังหวัดมีแนวโน้มทางความคิดเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าสามารถผลักดันให้เกิดความร่วมมือได้ ดังจะสังเกตได้จากประโยคของข้อเสนอแนะจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ว่า “..เทศบาลยินดีที่จะให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาชุมชนให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น” หากแต่ควรมีขอบเขตที่ชัดเจนในความร่วมมือระหว่างองค์กร

ประเด็นที่ 2 ความต้องการสิ่งสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาข้าวพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดผู้ที่มีความรู้ และขาดการประสานการทำงานที่ดีระหว่างองค์กร ดังจะสังเกตได้จากข้อเสนอที่ว่า “...เราควรได้รับการอำนวยความสะดวกในการประสานงานขอความร่วมมือ...” นอกจากนี้ ยังมีความต้องการด้านงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อดำเนินการในการให้ความรู้และการพัฒนาบุคลากร และประชาชนในพื้นที่เรื่องข้าวในท้องถิ่น

ประเด็นที่ 3 ภาพอนาคตที่จะเกิดประโยชน์กับพื้นที่พบว่า หากเกิดความร่วมมือทางการบริหาร เพื่อการพัฒนาข้าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่า และการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ดังส่วนหนึ่งของข้อเสนอที่ว่า “...สามารถสร้างรายได้ของคนในพื้นที่และเป็นการรับประกันราคา

ผลผลิต” นอกจากนี้ ภาพอนาคตที่ควรจะต้องเกิดและยังผลให้ความร่วมมือนั้นประสบความสำเร็จได้คือ การสร้างความชัดเจนในการสร้างความร่วมมือ ดังข้อเสนอหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสิ่งท่บุรี ชัยนาท และลพบุรีที่ว่า “ความร่วมมือระหว่างองค์กรควรมีขอบเขตที่ชัดเจน”

ความดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถอนุมานได้ว่า ความร่วมมือทางการบริหารเพื่อการพัฒนาข้าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฯ มีบทบาทเป็นเพียงองค์กรสนับสนุนมิใช่องค์กรหลัก แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะ ด้วยบทบาทใด องค์กรสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพชาวนาไทยได้ในอีกทางหนึ่ง

องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาปัจจัยความร่วมมือทางการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาข้าวในบริบทขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 นี้แสดงให้เห็นว่า ความร่วมมือเกิดขึ้นน้อยแม้จะเป็นในพื้นที่ ที่มีการผลิตข้าวมากที่สุดก็ตาม แต่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยมีนิมิตรหมายอันดีที่ว่า ความร่วมมือจะเกิดขึ้น เมื่อผู้บริหารเล็งเห็นถึงประโยชน์หรือความจำเป็นขององค์กรในการร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นด้วยกัน หรือร่วมกับองค์กรอื่นโดยสมัครใจ ภายใต้การพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะได้ ระยะเวลาที่จะใช้ และการไม่สูญเสียหรือสูญเสีย (งบประมาณ และเสียนงาน) น้อยที่สุด ซึ่งบางครั้งองค์กรอาจได้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมเพียงเล็กน้อย เช่น การร่วมทำ ร่วมสังเกต หรือร่วมแลกเปลี่ยนในกิจกรรมที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลา หรือตามสถานการณ์เท่านั้น แต่ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ ที่อาจนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง องค์กรที่จะยังผลไปสู่การพัฒนาในระดับที่มีความชัดเจนขึ้นก็เป็นได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความร่วมมือทางการบริหารฯ มียู่ด้วยกัน 2 ปัจจัยคือ 1.ปัจจัยลักษณะแบบตอบรับกับสถานการณ์ และ 2.ปัจจัยลักษณะแบบถูกบังคับ ตามลำดับ ทั้งนี้ ปัจจัยความร่วมมือแบบตอบรับกับสถานการณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การที่ผู้บริหาร เล็งเห็นถึงประโยชน์หรือความจำเป็นขององค์กรในการทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่นจะส่งผลให้เกิด ระดับความร่วมมือมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Nawakura (2011) นอกจากนี้ Nawakura ยังกล่าวในประเด็น ผู้บริหารว่า ความสามารถในการบริหารงานและความสนใจของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ต่อการสร้างความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษารั้งนี้ ในส่วนของปัจจัยความร่วมมือแบบถูกบังคับพบว่า มีความสัมพันธ์ต่อ การสร้างความร่วมมือทางการบริหาร ซึ่งเป็นประเด็นค้นพบใหม่ที่นำเสนอเนื่องจากผลการวิจัยที่ผ่านมา Wiboonsakchai (2012) พบว่าความร่วมมือเกิดขึ้นต้องอาศัยโครงสร้างที่มีลักษณะยืดหยุ่น Boossabong และคณะ (2017: 1-10, 132) ให้ข้อค้นพบที่ยืนยันว่า การเป็นพันธมิตรกันขององค์กรมีความสัมพันธ์ต่อ การสร้างความร่วมมือ เช่นเดียวกับ Chopyot (2016) พบว่าความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ยังเป็นกลไก สำคัญที่จะทำให้ความร่วมมือนั้นสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้บริหารองค์กรเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือทางการบริหารเพื่อการพัฒนาข้าวได้ดีที่สุด เนื่องจากมีอำนาจสั่งการตามภารกิจขององค์กรโดยพิจารณาประเด็นความต้องการของพื้นที่เป็นที่ตั้ง

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร

การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร เป็นอีกหนึ่งกระบวนการบริหารที่องค์กรภาครัฐสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อผลักดันให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงยังเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างการสื่อสารที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างองค์กรที่อาจก่อให้เกิดการเชื่อมโยงทรัพยากรทางการบริหาร ซึ่งจะยังผลไปสู่การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ยังมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ควรมีการศึกษากลยุทธ์การสร้างความร่วมมือทางการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจในมิติของการพัฒนาข้าวหรือมิติอื่น เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น อันจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการอาชีพเกษตรกรซึ่งเป็นรากฐานของวิถีชีวิตคนไทยได้

2. การศึกษาความร่วมมือฯ ในครั้งนี้ พบว่าผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในทางบริหาร ดังนั้น ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหาร โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีแนวคิดและวิธีการบริหารงานท้องถิ่นที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในการจัดบริการสาธารณะตามอำนาจ เพราะการบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพจะยังผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ตามบริบทที่มีความแตกต่างกันไปได้

References

- Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). *Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments*. Washington D.C.: Georgetown University Press.
- Arkomkong, S. (2007). *A Collaboration Model of Tambon Administration Organization of Basic Education Management in The Lower Northern Region of Thailand*. Dissertation, Doctor of Philosophy (Education Administration), Ramkhamhaeng University.
- Boossabong, P. et al. (2017). *Research Project: Collaborative Local Governance Studies: Exploring Practices in North-East Thailand*. Retrieved February 22, 2018 from <http://www.pcrp-org.com/home>.
- Bryson, J. M., Crosby, B. C., & Stone, M. M. (2015). Designing and implementing cross-sector collaboration: Needed and challenging. *Public Administration Review*, 75(5), 647-663.
- Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. (2013). 4th ed. Cambridge: Cambridge University.
- Chavalitthamrong, S. (2007). *Principles of Public Administration and the Thai Bureaucracy*. 2nd edition. Bangkok: Amarin Printing & Publishing Public Co., Ltd.
- Chopyot, S. (2016). The study of local administrative cooperation on disaster management: A case study of Roi-Et municipality and adjacent local administrations. *Thai Journal of Public Administration*, 14(2), 129-154.
- Gardner, H. K., & Valentine, M. (2015). Collaboration among highly autonomous professionals: Costs, benefits, and future research directions. *Advances in Group Processes*, 32, 209-242.
- Grudinschi, D., Kaljunen, L., Hokkanen, T., Hallikas, J., Sintonen, S., & Puustinen, A. (2013). Management challenges in cross-sector collaboration: Elderly care case study. *The Innovation Journal: The Public Sector Innovation Journal*, 18(2), article 7.
- Ladavalaya Na Ayuthya, S. (2008). *The Public Administration Theory*. 2nd edition. Chiang Mai: Thanut.
- Leelakitpaisarn, Y. (2005). *Introduction of Public Administration*. Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University.
- Luangprapat, W. (2004). *Mission of Local Government Organization*. Nonthaburi: Thammada Press.
- Morse, R. (2011). The practice of collaborative governance. *Public Administration Review*, 71(6), 953-957.
- National Statistical Office. (2016). *Average Amount of Debt Per Household, Classifies by Purpose of Loan, Whole Kingdom 2000-2015*. Retrieved August 29, 2016 from <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries11.html>.

- Nawakura, P. (2011). *The Model of the Collaborative System of Subdistrict Administrative Organizations and Other Work Units in Ubonratchathani Province*. Dissertation Doctor of Public Administration, Major in Public Administration, Faculty of Political Science, Ubonratchathani University.
- Office of Agricultural Economics. (2014). *Poverty of Agricultural Households, Crop Year 2013-2014*. Retrieved August 30, 2017 from http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=21954.
- Office of Strategy Management Upper Central Province Group 2. (2016). *4-Year Province Sector Development Plan (2018-2021) Upper Central Region 2 (Chai Nat, Lop Buri, Sing Buri, Ang Thong)*. Retrieved July 18, 2017 from http://www.chainat.go.th/p_plan/.
- Office of the Commission 1, Industrial Commission. (2017). *Memorandum of Opinion for the Subcommittee's Consideration*. Retrieved October 4, 2017 from <http://www.senate.go.th/w3c/senate/>.
- Office of the Permanent Secretary for Interior. (2016). *Vision, Overall Goal Strategic Issues and the Development Position in Accordance with the 4-Year Provincial/Group Development Plan (2014-2017), a New Review (Around 2017)*. Retrieved June 16, 2017 from www.osmnorthcentral1.go.th/.../download/.
- Prachanban, P. (2009). *Research Methodology in Social Sciences*. Phitsanulok: Rattanasuwan Printing.
- Serirat, S. et al. (1999). *Organization and Management*. Bangkok: Educational Development.
- Shafritz, J. M., & Hyde, A. C. (1992). *Classics of Public Administration*. 3rd ed. California: The Dorsey Press.
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2013). *Organization and Management*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Thai Rice Exporters Association (2017). *Summary of Thai Rice Export Situation 2016 and Trends and Directions for Thai Rice Exports 2017*. Retrieved August 29, 2017 from <http://www.thairiceexporters.or.th/Press%20release/2017>.
- Wiboonsakchai, D. (2012). *A Development of a Model for Research Collaboration between University and Industry*. Dissertation Doctor of Education Degree in Higher Education. Srinakharinwirot University.